
Muntowo, st. XIX, gm. loco, woj. olsztyńskie, AZP 21-69/3

Informator Archeologiczny : badania 32, 140-141

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

MUNTOWO, st. XIX, gm. *loco*, woj. olsztyńskie, AZP 21-69/3

- osada kultury bagaczewskiej (okres wpływów rzymskich)
- osada wczesnośredniowieczna

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 8 czerwca do 7 lipca przez mgr Annę Gręzak (Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego) przy udziale studentki IA UW Izabelli Rogali. Finansowane przez Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego. Drugi sezon badań. Przebadano powierzchnię 198 m².

Stanowisko XIX, odkryte w 1996 r w ramach badań AZP, położone jest na dwóch sąsiadujących wzniesieniach na działce 94/5 (obręb Muntowo) od strony wschodniej i południowej, sąsiadujących z bagnem, będącym najprawdopodobniej pozostałością po zatoce jeziora Sałęt.

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone w czerwcu 1998, były kontynuacją prac prowadzonych w roku ubiegłym. Miały na celu potwierdzenie hipotezy o istnieniu na tym obszarze osady z okresu wpływów rzymskich.

Założono 9 wykopów (w tym jeden będący kontynuacją sondażowego wykopu z 1997 r.) o łącznej powierzchni ponad 213 m², z czego przebadano w całości 198 m². Jeden wykop o wymiarach 3 x 5 metrów, ze względu na wstrzymanie prac przez złe warunki pogodowe, został przykryty folią i pozostawiony na kolejny sezon wykopaliskowy. Lokalizacja wykopów wynikała zarówno z wyników badań powierzchniowych (planigrafii znalezisk metalowych i odwiertów), jak też z potrzeby określenia stratygrafii stanowiska. W tym celu trzy z dziewięciu wykopów zlokalizowano na osi północ-południe na południowym stoku badanego wzgórza (wzniesienie południowe).

W profilu zaobserwowano następujący układ warstw; pod warstwą ziemi ornej o miąższości od 20 do 55 cm zalegała warstwa żółtego piasku, bądź piasku przemieszanego z gliną, zawierająca materiał archeologiczny (ceramikę i polepę) a pod nim całec w postaci zbitej gliny z soczewkami żwiru. Na stanowisku właściwie nie zaobserwowano istnienia regularnych warstw kulturowych. Jest to zapewne wynikiem lokalizacji na szczycie i skłonie niewielkiego wzniesienia. Przypuszcza się, że warstwy kulturowe mogły spłynąć po stoku. Potwierdzeniem tego przypuszczenia wydaje się być nieregularna ciemniejsza warstewka widoczna w profilach najniższej położonego wykopu. Także zabytki metalowe były znajdowane głównie w niższych partiach wzniesienia.

Podczas prac znaleziono i zadokumentowano łącznie 19 obiektów, z których trzy pozostawiono do eksploracji w kolejnym sezonie badawczym. Jeden obiekt jest prawdopodobnie współczesnym wkopem. Materiał ceramiczny z pozostałych obiektów sugeruje ich datowanie na okres wpływów rzymskich (obiekty 1, 5-15, 18, 19) oraz na okres wczesnego średniowiecza (obiekty 2 i 4).

Najwięcej materiału archeologicznego dostarczył obiekt 1, którego eksplorację rozpoczęto w ubiegłym sezonie. Miał on kształt przypominający prostokąt o zaokrąglonych rogach, nieco zwężający się w części środkowej. Wymiary obiektu: długość około 290 cm, szerokość 160 cm, maksymalna miąższość 75 cm. W części południowej obiektu wyraźnie rysowała się warstwa spaleniskowa o miąższości 3-4 cm. W tej także części, na głębokości około 40 cm od powierzchni, zaobserwowano półkuliście układające się otoczaki (8 sztuk). W profilu obiektu wydzielaly się 3-4 ciemniejsze warstwy przedzielone warstwami żółtawego gliniastego piasku. Wypełnisko całego obiektu stanowiło ponad 500 fragmentów ceramiki różnej wielkości a także polepa, węgle drzewne oraz kilka bardzo drobnych fragmentów kości zwierzęcych. W materiale ceramicznym przeważały fragmenty naczyń o chropowaconych zewnętrznych powierzchniach i wylewach zdobionych zaszczypywaniem. Podobne formy, datowane na okres wpływów rzymskich, znaleziono na pobliskich osadach w Wyszemborku, st. I (Antoniewicz 1977) i st. V (Fedorczyk, Nowakowski, Szymański 1998).

Oprócz powyższych, w wypełnisku obiektu znaleziono kilkanaście fragmentów naczyń o starannie gładzonych powierzchniach barwy ciemnoszarej, prawie czarnej, analogicznych do ceramiki z cmentarzysk kultury bogaczewskiej (Wyszembork, st. IVa, P. Szymański, informacja ustna).

Do szczególnie interesujących należał obiekt 4, który rysował się w planie jako czarna plama o trapezowatym kształcie o wymiarach około 320 x 240 cm. W profilu obiekt miał kształt nieckowaty (miąższość do 35 cm). Wypełnisko stanowiła przepalona czarna ziemia, w której znaleziono dużą

ilość przepalonych kamieni o kilkunastocentymetrowej średnicy, ponad 100 fragmentów ceramiki, drobne fragmenty polepy oraz węgli drzewnych.

W materiale ceramicznym było kilkanaście drobnych fragmentów z ornamentem w postaci dookólnych żłobków, jeden fragment z ornamentem odcisków paznokciowych na załamie brzuśca, kilka wylewów silnie wywiniętych na zewnątrz oraz fragmenty naczyń z cylindryczną szyjką. Analogiczne formy naczyń znaleziono na pobliskim stanowisku Szestno - Czarny Las w warstwie datowanej na X-XI w. (W. Wróblewski, informacja ustna). W warstwie spągowej obiektu zarysował się kolejny obiekt (nr 18), w który został wkopany opisywany ob. 4.

W części szczytowej badanego wzgórza natrafiono na skupisko obiektów. Największy usytuowany centralnie (ob. 10) zarysował się jako koliste zaciemnienie o średnicy około 120 cm., wokół niego występowało 11 niewielkich zaciemnień, najprawdopodobniej dołków posłupowych. W części spągowej centralnie umieszczonej jamy zaobserwowano wyraźną czarną warstwę węgli drzewnych (niekiedy sporej wielkości) - być może była to pozostałość jakiejś drewnianej bądź wiklinowej konstrukcji. Analogiczny do niego był obiekt 18. Wypełnisko obydwu obiektów stanowiła ciemnoszara ziemia z fragmentami ceramiki, polepy, węgli drzewnych oraz bardzo słabo zachowanych kości zwierzęcych - ciemniejszą warstwą z węglami drzewnymi, być może ślad konstrukcji drewnianej bądź wiklinowej.

W wykopie VIII, zlokalizowanym u południowego podnóża wzniesienia w warstwie spływowej znaleziono połówkę dirhema wybitego około 765/66 - 807/8 r. n.e. - w mennicy Madinat as-Salam.

Osada w Muntowie jest stanowiskiem przynajmniej dwufazowym (okres wpływów rzymskich i wczesnego średniowiecza). Jak do tej pory nie znaleziono materiałów, które można by datować na okres wędrówek ludów, który wypełniłby lukę między rzymską i średniowieczną fazą użytkowania stanowiska.

Badania będą kontynuowane.

NIESZAWA KOLONIA, st. 5, gm. Józefów nad Wisłą, woj. lubelskie, AZP 82-74/9

- ślady osadnictwa kultury łużyckiej
- osada kultury przeworskiej (okres wpływów rzymskich, fazy B₂/C₁- C_{1a})

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 22 lipca do 18 sierpnia przez mgr Martę Stasiak-Cyran (Muzeum Lubelskie w Lublinie). Finansowane przez PSOZ. Czwarty sezon badań. Przebadano powierzchnię 200 m².

W sezonie 1998 kontynuowano rozpoznanie osady w kierunku zachodnim. W wyniku odsłonięcia 200 m powierzchni stanowiska odkryto 16 obiektów archeologicznych, w tym 4 o konstrukcjach słupowych. Wydobyto łącznie 7551 fragmentów naczyń glinianych, 796 kości zwierzęcych, 451 fragmentów polepy. W tej liczbie ceramika charakterystyczna stanowi 17%.

Stanowisko w Nieszawie Kolonii jest jednowarstwowe i reprezentuje kulturę przeworską. W materiale ceramicznym znalazło się jedynie kilka fragmentów naczyń kultury łużyckiej oraz nowożytnych. Warstwa kulturowa zalegająca pod ziemią orną na głębokości 18-20 cm miała miąższość od 15 do 30 cm.

Wyróżnione obiekty to w większości jamy, które pełniły prawdopodobnie jakieś funkcje gospodarcze. Cechą wspólną części z nich było występowanie dużej ilości polepy i kości zwierzęcych. Pozostałe charakteryzowały się nieregularnymi w planie i profilu zarysami i zawierały niewielkie ilości materiału zabytkowego, głównie ceramicznego.

Odkryto 2 paleniska należące do typu palenisk otwartych z obstawą kamienną. Zbudowane były z pojedynczej warstwy kamieni odsłoniętej na głębokości 20 cm oraz, poniżej, około 30 centymetrowej warstwy nasyconej drobnymi węgielkami i popiołem.

W czterech przypadkach zarejestrowano ślady konstrukcji słupowych (obiekty 42, 43, 48 i 51). Najciekawszym pod względem konstrukcji oraz treści kulturowej jest obiekt 51. W zarysie posiadał regularny prostokątny kształt, o zaokrąglonych narożnikach. Jego wymiary to: ok. 3,6 m x 8,6 m, co daje powierzchnię prawie 31 m. Obiekt zorientowany został na osi północ-południe. Profil obiektu